

Rotterdamse en amsterdamse haven

De afbraak

In de havens van Amsterdam en Rotterdam voeren de havenwerkers al weer geruime tijd dagelijks actie voor vast werk, volwaardige banen en een toekomst voor alle havenwerkers. In Rotterdam is het (opnieuw) begonnen in januari 1997 met de presentatie van een plan voor de modernisering van de SHB (arbeidspool). Daarin werd het ontslag van 200 kollega's en verplichte deeltijd voor 330 anderen aangekondigd. In Amsterdam bleek begin dit jaar dat het voortbestaan van de SHB op de tocht stond.

VOOR DE HAVENWERKERS van beide bedrijven is de kern van het probleem gelijk, ook al is de vorm op het oog verschillend. De havenondernemers willen af van de huidige SHB. De zogenaamde problemen bij de SHB worden gebruikt als breekijzer om ruimte te maken voor goedkope arbeid, verder onttakelen van de arbeidsvoorwaarden en schrappen van vaste banen. In Amsterdam dreigt de stekker eruit getrokken te worden nu het geld op is om de SHB op poten te houden. In Rotterdam ligt er een reorganisatieplan dat maar één doel lijkt te hebben: omvorming van de SHB tot een uitzendorganisatie met oproepkrachten. In beide havens coördineert een actiekomitee de strijd tegen de afbraakpolitiek van de havenondernemers. We spraken met kaderleden van beide komitees over de achtergronden en de gevolgde strategie.

Rotterdam

Voor de kaderleden in Rotterdam is het duidelijk dat overal in de haven de vaste banen en volwaardige CAO's ter discussie staan. De voorgenomen ontmanteling van de SHB past in een havenbreed plan om de klok vijftig jaar terug te draaien. Afspraken per bedrijf, CAO's volgens het kafetariasysteem en vooral goedkope arbeid. Bij de SHB moeten vaste havenwerkers vervangen worden door goedkope en rechteloze oproepkrachten. Maar ook bij andere bedrijven in de haven komen de voorbeelden van de afbraakpolitiek aan de oppervlakte. Zo wil de

rederij Maersk op zijn nieuw te bouwen terminal geen havenwerkers hebben, maar goedkope parttimers. Bij EBS zijn 275 vaste krachten in een 'piekpool' gegooid waaruit het bedrijf kan putten als het druk is. Het afgesloten sociaal akkoord bij EBS is de werkers door de strot geduwd onder het motto 'slikken of stikken'. Met name de gang van zaken bij EBS zien de kaderleden bij de SHB als een belangrijke les. Zij hebben er van geleerd dat het geen nut heeft per bedrijf te streven naar overeenstemming met de directie. De SHB-ers weten dat met praten alleen er voor de havenwerkers geen bevredigende oplossing uit zal komen. De enige mogelijkheid die zij zien, is samen met de kollega's van andere havenbedrijven en de vakbonden aan de bak te gaan om vaste banen en een volwaardig inkomen te eisen.

Vast en volwaardig werk

Inmiddels zijn in Rotterdam de eerste successen geboekt. Na een, in een personeelsvergadering unaniem gesteld, ultimatum, heeft de directie van de SHB een verklaring getekend dat de ontslagen voorlopig van de baan zijn. Vrijdag 23 mei jongstleden heeft Rotterdam de estafette-stok van Amsterdam overgenomen en werd het werk voor 24 uur neergelegd. Bij andere bedrijven werden solidariteits-acties gehouden die vooral bij ECT een succes waren, omdat daar ook een nachtploeg het werk neerlegde. Op de vergaderingen van het actiekomitee worden de acties van de afgelopen

week besproken en de plannen voor de komende dagen doorgenomen. Dinsdag 27 mei zijn we in Rotterdam aanwezig, terwijl zo'n dertig vrouwen en mannen eenstemmig besluiten de SHB-kollega's op te roepen massaal de volgende dag naar de vergadering van de Vervoersbond te komen. Daarna worden de pamfletten gedraaid om dezelfde nacht en vroeg in de morgen uitgezet te kunnen worden bij de bedrijven waar de arbeidspoolers te werk gesteld zijn. Op de openbare vergadering van de Vervoersbond FNV wordt een nieuw plan aan de leden voorgelegd. Het voorstel, waarover de SHB-directie met de bonden onderhandeld heeft, komt in het kort neer op het vrijwillig vertrek van honderd man en de financiering van de leegloop door een vierdaagse werkweek. Voor het actiekomitee is dit onaanvaardbaar, besloten wordt dat de SHB-ers de bonden moeten laten zien dat de voorstellen niet gepikt worden. De afspraak wordt gemaakt de bond niet aan te vallen, maar duidelijk te maken dat de SHB-ers niet aan het lijntje gehouden willen worden. Ze willen vast werk, volwaardige banen en een toekomst voor alle havenwerkers. Het neerleggen van de eigen eisen moet de voorwaarde bieden voor een goed standpunt van de bond. De aanval op CAO's en vast werk moet afgeslagen worden. Hiermee is de strategie van het Rotterdamse actiekomitee duidelijk neergelegd. In één front met de vaste kollega's moeten de SHB-ers, uitgaande van eigen

van de arbeidspools tot uitzendburo

kracht, strijden voor hun belang en het belang van alle huidige en toekomstige havenwerkers. De bonden moeten zich inzetten voor de eisen van de leden en zich teweerstellen tegen de afbraakpolitiek van de havenondernemers. De SHB mag niet verworden tot een uitzendorganisatie, maar voor het voortbestaan van de SHB moet ook niet gebedeld worden om meer geld van de - gemeentelijke - overheid. Het is immers de overheid zelf die in samenwerking met de havenondernemers de SHB heeft gewild. De SHB-ers moeten nu van de grote bedrijven hun banen opeisen. Niets meer en niets minder.

Amsterdam

April 1995 is de arbeidspool van de amsterdamse haven als commercieel en zelfstandig bedrijf van start gegaan met een bruidsschat van 24 miljoen gulden (afkoopsom van de arbeidspools tot uitzendburo van Melkert voor de beëindigde financiering van de leegloop uit het Algemeen Werkloosheidsfonds). Met die verzelfstandiging is de volgende situatie ontstaan: de pool was een voorziening voor de werkgevers, nu willen ze zo laag mogelijke tarieven, terwijl de arbeidspool voor het voortbestaan juist zo hoog mogelijke tarieven nodig heeft. Hoe dan ook, twee jaar later is het geld op en is het de vraag of de pool in de huidige vorm het jaar 1998 haalt. Dat zou betekenen dat in de amsterdamse haven voor 300 man de werkzekerheid en de garantie van de eigen CAO op losse schroeven komt te staan. We spraken met de kaderleden Wim van Gijlswijk en Michel van den Bos. Een havenbrede CAO speelt in hun verhaal een belangrijke rol. Op dit moment wordt gewerkt aan een zo breed mogelijke CAO voor de amsterdamse haven. Het doel is hiermee in de toekomst te voorkomen dat de concurrentie zich afspeelt op het vlak van de prijs van de arbeid en arbeidsomstandigheden. Naast de inspanning van bonden en kaderleden in de onderhandelingsdelegatie is daarvoor nodig dat de havenondernemers bereid

zijn hun handtekening onder de CAO te zetten. Zoals vaker het geval is met werkgevers willen zij in woord, maar is het wachten op de daad. "De partij die vroeger voor de havenondernemers onderhandelde, is nu niets meer dan een praatgroep", aldus Wim die deel uitmaakt van de onderhandelingsdelegatie. Daarmee ontbreekt een structuur om tót ondertekening van een havenbrede CAO te komen.

Havenbrede CAO

De bonden twijfelen. Het lijkt dat zij eerst de problemen met de arbeidspool tot een oplossing willen brengen om vervolgens verder te kunnen werken aan de CAO. Het effect is in ieder geval dat de bonden daardoor nog aan de onderhandelingsstafel zitten en zo hun handen gebonden hebben. Dat geeft uiteraard de nodige problemen voor de ondersteuning van de akties van de havenwerkers. Donderdag 22 mei werd in Amsterdam een geslaagde 24-uurs staking georganiseerd om druk op de ketel te zetten. Gevolg van de positie van de bond was wel dat er geen stakingsuitkering was en de havenwerkers een dag loon hebben ingeleverd. Ondertussen zoeken de havenbedrijven naarstig naar de verantwoordelijken voor deze aktie, maar in feite zijn ze dat zelf. Omdat de havenondernemers zich onttrekken aan iedere verantwoordelijkheid voor de SHB, stijgt de ongerustheid bij de havenwerkers en daarmee de aktiebereidheid. Lid van het aktiecomitee Michel van den Bos stelt hierop "dat als de SHB buiten de CAO valt, de beer los is voor alle havenwerkers."

Waar het op neerkomt in Amsterdam is dat de SHB bijna door de liquide middelen heen is en de direktie zegt in samenwerking met de bonden op zoek te zijn naar geld en werk om de arbeidspool in leven te houden. Werk betekent opdrachten van de havenbedrijven. Geld betekent fatsoenlijke tarieven om de salarissen van de arbeidspool te kunnen blijven betalen. De havenondernemers beweren dat de arbeidspoolers te duur

zijn. Even goed kan gezegd worden dat in de afgelopen twee jaar de tarieven voor de havenbedrijven gesubsidieerd zijn met geld dat bestemd was om de SHB levensvatbaar te maken.

De brandende vraag die de arbeidspoolers stellen, is: waar zijn die 24 miljoen gebleven. Dat geld was namelijk bedoeld om de arbeidspool op de been te houden. Geld voor opleidingen om onder andere te kunnen blijven voldoen aan de eis kwaliteit te leveren. Het meest waarschijnlijke is dat het geld via de subsidie op de tarieven in de zakken van de ondernemers terecht is gekomen. Dezelfde ondernemers die nu zeggen dat de arbeidspool te duur is en te weinig kwaliteit levert. Wat ze hiermee in feite zeggen is dat uitzendburo's en koppelbazen goedkoper zijn. Dat de arbeidspool geen kwaliteit levert, wil er bij de arbeidspoolers niet in. Het probleem is eerder dat de havenbedrijven door concurrentie de prijs laag willen houden. En concurrentie werkt niet op kwaliteit, maar loopt via zwart en grijs werk, vreemde inhuur en veelvuldig overwerken. Vanuit de belangen van de havenwerkers gezien, kom je zo weer bij het nut van de havenbrede CAO. Het is ook niet voor niets dat de SHB-ers voortdurend dweil-akties houden. Leeglopers, arbeidspoolers zonder werk die dag, gaan de haven in om vreemde inhuur te constateren en te melden. Tegelijkertijd wordt de kollegaas duidelijk gemaakt dat het voortbestaan van de arbeidspool en het opkomen voor een zo breed mogelijke CAO in ieders belang is.

Loon- en werkgarantie

Het aktiecomitee laat de ontwikkelingen niet over zich heen gaan. Een ultimatum liep 15 mei af. Dat was gesteld om van de eigen direktie duidelijkheid te krijgen over het voortbestaan van de arbeidspool. Deze heeft daarop gezegd dat het de bedoeling is met de huidige mensen door te gaan. Mooie woorden, maar de uitkomst is ongewis. Daarom riep het aktiecomitee op tot een manifestatie,

een week later, om de eis van loon- en werkgarantie tot eind 1997 kracht bij te zetten. Deze actie was uiterst succesvol. Ruim 500 man ging de straat op en legde een deel van de haven 24 uur plat om de werkgevers onder druk te zetten. De 24-uurs staking is echter niet genoeg geweest. De havenondernemers houden zich nog steeds stil, de directie van de arbeidspool beperkt zich tot de mededeling dat de akties slecht zijn voor nieuwe klanten. Volgens Michel wordt kennelijk gedacht dat het aktiecomitee de haven niet op één lijn krijgt. Het positieve van het verhaal tot nu toe is voor hem dat bewezen is dat dit wel lukt. Zelfs collega's in Beverwijk en IJmuiden, in feite zelf dagloners, zijn solidair met de akties in Amsterdam.

Wilde plannen

In tegenstelling tot in Rotterdam bewerkt het amsterdamse aktiecomitee ook de politiek. In eerste instantie heeft dat als resultaat opgeleverd dat de linkse fracties de havenwethouder op de vingers hebben getikt voor zijn te lauwe reactie

op de problemen van de arbeidspool. Maar veel verder is het nog niet gekomen. Dus kan de wethouder beweren dat hij de bedrijven niet kan dwingen gebruik te maken van de arbeidspool. Wat de wethouder zou kunnen, weet het aktiecomitee wel. Het Havenbedrijf Amsterdam kan de arbeidspool overnemen. De politiek kan de eisen van de arbeidspoolers ondersteunen en zich niet onttrekken aan de verantwoordelijkheid de arbeidspool voort te laten bestaan in het belang van de amsterdamse haven. De politiek heeft notabene aan de oprichting van de pool meegewerkt, inmiddels bestaan er wilde plannen voor de amsterdamse haven, waarin gesproken wordt van 37.000 banen. Maar als dat bereikt moet worden via een afbraakpolitiek van inleveren en flexibele arbeid, ziet Michel weinig toekomst voor die plannen. Konkurreren op arbeid en arbeidsomstandigheden getuigt van lui ondernemerschap. Daar wordt niemand in de amsterdamse haven beter van, dat mag onderhand duidelijk zijn.

*Maarten Hoogendam
(FNV Dienstenbond)*